

PANNON ESTÉK

címmel előadás-sorozat indult 2011. március 18-án a Kazinczy Ferenc Művelődési Házban.

Alcím:

PANNONHALMI ÉS KISTÉRSÉGI POLGÁROK, NE FŐZZETEK BÉKALEVEST!

Az eladássorozat elindítását személyes, több éve tartó – főként az ökológia és az integrál pszichológiai szakterületein folytatott – tanulásaim motiválták. .

Nagy hatást tettek rám azok az írások, melyek Földünk egyre romló állapotáról és az ehhez való viszonyulásainkról szóltak.

Viszonyulásaink sok mindent kifejeznek, megmutatnak belőlünk: tudásunkat, értékrendünket, felelősségkultúránkat, a hárításaink különböző síkjait stb.

Ahhoz, hogy érzékeljük a helyzet súlyosságát, pár jellemző adatot közreadok bolygónk állapotáról.

FÖLDÜNK HELYZETE:

Földünk egyensúlyi állapotának megbomlását mutatja az élővilág mai tömeges kipusztulása. Egyensúlyi állapotban a kipusztulási és a fajkeletkezési ráta közel egyenlő. Jelenleg a kipusztulás c. 100-szor nagyobb, becslések szerint félóránként kihal egy faj! A legutolsó nagy kipusztulás után - 67 millió évvel ezelőtt - 10 millió évnek kellett elteltie, hogy a földi változatosság helyreálljon. Az emberi élethez nélkülözhetetlen erőforrásoknak, a víznek, a levegőnek és a termőföldnek a minőségi romlása részben választ ad a növény- és állatvilág ilyen mértékű tömeges kipusztulására is.

VÍZ:

Bolygónk felszínének 71%-át víz borítja, ennek kb. 2,5%-a édesvíz. Az emberi fogyasztásra alkalmas, potenciálisan hozzáférhető, megújuló édesvíz mindössze 7 ezreléke a Föld felszíni vízkészleteinek. 1950-ben egy főre 17 ezer m³ édesvíz mennyiséggel rendelkezünk. Azóta a népesség növekedéséhez képest több mint kétszer akkora ütemben csökkent a víztartalék, így 1999-ben ez a mennyiség kevesebb mint felére, 7300 m³/főre csökkent. Ha ez a tendencia folytatódik, 2025-ben ez az érték már csak 4800 m³ lesz. Ebből következően, 2025-re a népesség kétharmada fog súlyos vízhiánytól szenvedni.

LEVEGŐ:

Hasonló a helyzet, mint a víznél – sok van ugyan belőle- a kérdés az, hogy az emberi élet, az egészségünk megtartására alkalmas lesz-e. A XIX. század közepétől ugyanis csökken az oxigénszint, másfelől növekszik a széndioxid és a vele együtt más, melegéghető okozó gázok szintje is. Az oxigén aránya jelenleg 19-20 % körül van, ez az érték nagyvárosok felett 12-17%. Az emberi élet 6-7%-os szinten már nem fenntartható.

TERMŐFÖLD:

A rendelkezésre álló jó minőségű termőföld az Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezet (*Food and Agriculture Organization, FAO*) becslése szerint világszinten 3033 millió hektár. Ennek a területnek a hetvenegy százaléka a fejlődő országokban van. Ez a mennyiség folyamatosan csökken a talaj eróziója, kizsigerelése, kimerülése, rendkívüli kiszáradása, a mérgező sók felhalmozódása és a városi és ipari szerves hulladék okozta szennyeződés miatt. Ez számokban azt jelenti, hogy a világ évente elveszített gabonatermő területe 5-7 millió hektár között van. Ha ez a folyamat folytatódik, a század közepére ~300 millió hektár tűnik el, ebből következően kb. 2,7 milliárd hektár földterületnek kellene biztosítani 8—9 milliárd ember eltartását. Ez hozzávetőlegesen 0,3 hektárt jelent majd személyenként. A földről való gondoskodást találóan fogalmazza meg egy indián közmondás, melyet sokszor idéznek: „A földet nem a szüleinktől örököltük, hanem a gyerekeinktől kölcsönözzük.”

KLÍMA :

A jelenség már közismert, ezért erről röviden beszélünk. Egy 2500 tudósból álló nemzetközi testület arra figyelmeztet, hogy a klímaváltozásban az emberi tevékenység hatása nyilvánvaló. A klímaváltozás azt is jelenti, hogy a szélsőségek erősödése mellett az időjárás kiszámíthatatlanabbá válik. A legújabb prognózis: 2050-re globálisan 4 C° növekedés! Az éghajlatváltozás súlyosságát jelzi a GPIC jelentésének az a megállapítása, mely szerint: „1960-tól a természeti katasztrófák száma megnégyszereződött.”

ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM:

Az élőlények környezetet kihasználó tevékenységét az ún. ökológiai lábnyommal szoktuk jellemezni. Ökológiai lábnyomon azon területek összességét értjük, amely egyrészt képes folyamatosan megtermelni fogyasztási javainkat, másrészt folyamatosan feldolgozni hulladékainkat. Mindezt a jelenlegi termelési szinten, jelenlegi tudományos ismereteink szerint számítják. Megadható egy emberre, egy településre, egy országra vagy akár az egész Földre. A terület biológiailag produktív területet jelent.

Példaként:

USA polgár lábnyoma: 9.4 ha/fő

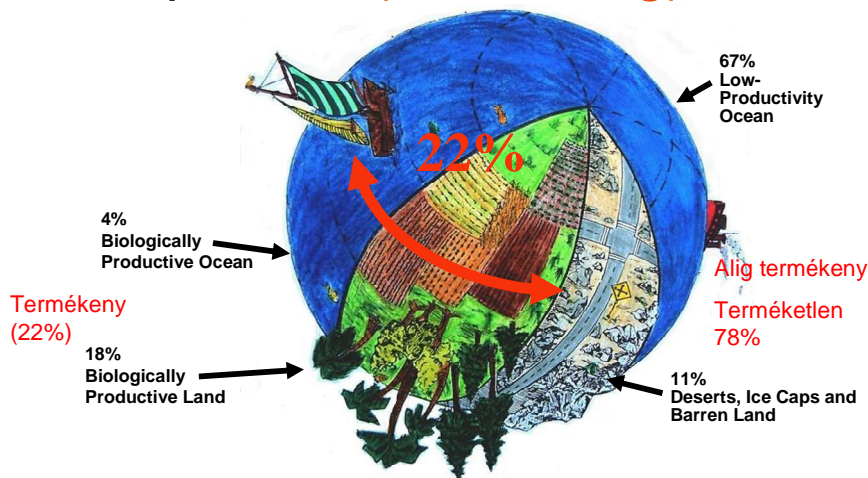
Kongói polgáré 0,5 ha/fő

Magyarok lábnyoma: 3,5 ha/fő

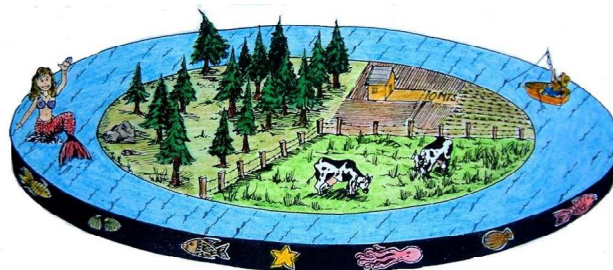
Az emberiség lábnyoma: 2.7 ha/fő

Földünk egyensúlyi állapothoz globálisan 17,6 milliárd hektár biológiailag produktív terület kellene. Ezzel szemben 13,4 milliárd hektár van (2005-ös adat)! Ez - a számítások szerint - 2005-ben már 31%-os túllépést jelentett. Ha ezt évbe átszámítjuk, akkor ~ szeptember 10-től már csak a „spájzból” (a Föld természeti tőkéjéből) élünk. Ha a Föld minden egyes polgára olyan szinten élne mint egy átlag amerikai, akkor emberiségnek 6 „Földre” lenne szüksége ahhoz, hogy fenntartható legyen.

Biokapacitás (Lehetőség)

Biokapacitás egy főre (világátlag)

Az emberiségnek 2005-ben fejenként 2,1 globális hektárnyi termékeny föld+vízfelület jutna

A jelen életmódunk 2,7 globális hektárt igényell!

Forrás: Vida Gábor: Tudjuk-e, hogy merre halad a világ ? (2009)

A FÖLD JAVAINAK ELOSZTÁSA:

Az ökológiai lábnyom egyenlőtlensége már részben mutatta a javak elosztásának egyenlőtlenségét. A fogyasztási javak elosztása 15-85 arányú, ami azt jelenti, hogy a Föld lakosságának 15%-a fogyasztja el a javak 85%-át (és az arány csak romlik)! A kimutatások szerint napjainkban 6 másodpercenként hal éhen egy gyermek. Az ENSZ Fejlesztési Programja (UNDP), az úgy nevezett „humánfejlődésről szóló jelentés” megállapításai közül kiemelkedik a javak elosztásának rendkívüli egyenlőtlensége. Eszerint a bolygó összjavainak 99 százalékát a Föld népességének 1 százaléka birtokolja. „Ez olyan elképesztő adat, melynek a valódi következményeit szinte fel sem lehet mérni. Az azonban bizonyos, hogy mind

gazdaságilag, mind politikailag, mind társadalmilag, sőt környezetvédelmi szempontból is súlyos hatással van világra. A gazdagok és a szegények közötti szakadék ahelyett, hogy csökkenne, egyre inkább mélyül. Ennek következményeként a szociális olló (a szegények és gazdagok közti jövedelemkülönbség) hatalmasra nyílt, ami százmilliók számára már a pusztaság létfenntartást is megnehezíti.” (Forrás: <http://www.hirextra.hu/2009/08/07/hatalmas-nepvandorlas-zajlik/>)

NÉPESSÉGNÖVEKEDÉS:

Az emberi élethez szükséges természeti erőforrások csökkenésével szemben, a világ népessége növekszik.

1900-ban ~ 1,6 milliárd ember élt a földön

1950-ben ~ 2,5 milliárd

1996-ban - 46 év múlva - már több mint a duplája ~ 5,8 milliárd.

2030-2040 körül 8-9 milliárd főre becsülik a népességnövekedés nagyságát, melynek 90%-a a fejlődő országokra esik.

Fontos azonban kiemelni, hogy nem a népességnövekedés nagysága az elsőrendű ok a kialakult helyzetet illetően. Ha ugyanis a világ lakosságának legszegényebb 80%-a, azaz ~5,4 milliárd ember hirtelen „eltűnne”, a maradék gazdagabb 20%, ha kevesebb mértékben is, de így is túlterhelné a Földünket. Ha a természeti erőforrások adatait és tendenciáit diagramon ábrázoljuk, melyekhez hozzárendeljük a növekvő népesedést és annak szükségleteit (pl. ételmiszer-, energia-felhasználás stb.), továbbá figyelembe vesszük azt, hogy lélektanilag egyre terheltebb környezetben élünk. (Pl. a szegények és a gazdagok közötti szakadék egyre szélesedik, és már most nagyobb, mint a második világháború előtti években.) Akkor ezek ismeretében nem nehéz kitalálnunk, hogyha ezek a tendenciák így folytatódnak, akkor katasztrófát, összeomlást eredményeznek. Ezzel nem valami világvége hangulatot kívánok kelteni, mindössze a száraz tényeket közlöm, melyeket már jó néhány tudós társaság modellezett és közzé tett. A mindannyiunk által ismert Albert Schweitzer – több évtizeddel ezelőtt – a következőket mondta: *„Veszélyben élünk ma. Az ember uralkodik a természetén, mielőtt megtanult volna uralkodni önmagán.”* E megállapítása ma még aktuálisabb.

FŐTT BÉKA SZINDRÓMA :

Ökológusok a jelen helyzet megvilágítását a „főtt béka szindrómával” szokták érzékeltetni.

Ha egy békát egy vízzel telt fazékba beteszünk, majd lassan melegítjük a vizet, a béka nem fogja észrevenni a víz hőfokának emelkedését, menekülési reakciót sem mutatva megfő benne (mivel a béka hőváltozás-érzékelésének ingerküszöbe magas).

Persze, ha intelligens lény lenne, akkor a környezeti változásokból tudna következtetni a vészhelyzetre, és kiugrana az edényből.

Meglátásom szerint mi emberek is ebben a regresszív „béka állapotban” vagyunk. Mivel az észlelési küszöbünk alatt van pl. az oxigénszint-csökkenés, nincs gyors visszajelzésünk a károsító folyamatokról és cselekvésekről (mint pl. ha rosszul fogjuk meg a kést és elvágjuk az ujjunkat), képtelenek vagyunk annak a fokozatos és halálos folyamatnak az észlelésére, melynek a végén megfőhetünk. Annak ellenére, hogy mi képesek vagyunk mérni a környezeti változásokat, és tudunk következtetni azok gyászos kimenetelére,

mégsem teszünk ellene. Mivel az ökológiai krízis az emberi cselekvés következménye, a helyzetet az előző példán keresztül úgy lehetne szemléltetni, hogy mi magunk, miután alágyújtottunk a fazék víznek, belemászunk, és szép lassan megfőzzük magunkat, miközben úgy teszünk, mintha semmi sem történne. Fantasztikus lenne, ha ki tudnánk lépni ebből a regresszív „béka énállapotból” és homo sapienssé válnánk. Aztán egy nagy ugrással kijönnénk a fazékból, és persze elkezdenénk oltani a tüzet. Kevésbé találok vonzónak azt a változatot, ha passzivitásban maradunk, és megfőzzük magunkat (gyerekeinket, unokáinkat) a saját magunk által kreált pokolban.

Tehát a határtalan növekedés és gazdagság mítoszát egy véges kiterjedésű bolygón el kell vetnünk. Nem lehet kérdés, hogy az öröklött jóléti mintáinktól meg kell szabadulnunk és meg kell teremtenünk azt az új modellt, amelyet felelősséggel vállalhatunk. A korlátlan fogyasztásból és az anyagi javak felhalmozásából még nem következik a jó minőségű élet. Ezt Tringer professzor úr is kiemelte az előadásában! Egyre több ember célja és kívánsága egy olyan jobb élet, amely nem azon alapszik, hogyan halmozzuk fel a lehető legtöbb pénzt és anyagi javat a legrövidebb idő alatt, hanem azon, miként fejlesztjük belső képességeinket, hogyan találjuk meg az emberek közti értelmes kapcsolatokat a családban, a munkánkban és a tágabb közösségekben, és miként vigyázunk az emberiség és a természet jó sorsát.

„Lenni vagy nem lenni: az itt a kérdés.

Akkor nemesb-e a lélek, ha tűri
Balsorsa minden nyügét s nyilait;
Vagy, ha kiszáll tenger fájdalomja ellen,
S fegyvert ragadva véget vet neki?”
(Arany János fordítása)

Összefoglalóul: a természet krízise egyben kultúránk krízise is.

Az ökológiai krízis nem pusztán gazdasági, technikai, technológiai, hanem elsősorban erkölcsi és lelki természetű.

Jelen helyzetünk meghaladása, a kilábalás lehetősége, csak a tudásunk gyarapítása által valósulhat meg. Ez jelenik meg az előadásorozat alcímében: **TUDÁS – LEHETŐSÉG – JÖVŐ.**

Ezekkel a gondolatokkal kerestem meg ez év februárjában városunk polgármesterét,

Bagó Ferenc urat, és javasoltam egy több tudományágat magába foglaló, magas szintű előadássorozat elindítását. Polgármester úr az ötletet örömmel fogadta, és teljes támogatásáról biztosított. Köszönettel adózom (adózunk valamennyien) a Kazinczy Ferenc Művelődési Ház intézményvezetőjének, Horváth Rolandnak és Farkas Zsuzsanna művészeti vezetőnek kreatív, lelkes és kitartó munkájukért. Közös gondoltuk ki, hogy az **első bevezető** - és utólag elmondható, hogy nagyszerű - **előadást prof. dr. Tringer László, Pannonhalma díszpolgára** tartsa. A professzor urat nagyon sokan ismerik Pannonhalmán. Itt született, itt töltötte gyermekéveit és ide járt gimnáziumba is. Prof. dr. Tringer László az emberi elme és lélek nemzetközileg elismert szaktekintélye. Végzettségéből néhányat kiemelve: elme és ideggyógyász, pszichológus, pszichoterapeuta, teológus. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinikáján dolgozik, megkapta a professor emeritus címet. Nyugdíjba vonulása előtt ugyanitt a klinika igazgatója, tanszékvezető egyetemi tanár. Kiemelkedő szakmai felkészültségét jelzi az is, hogy az Egészségügyi Világszervezet (WHO) a mentális (lelki) egészség kérdéseivel foglalkozó nemzetközi bizottságban hazánkat képviselve dolgozott. Talán elfogultság nélkül elmondható, hogy sokat gyarapodtunk professzor úr előadásától, és nemcsak mi pannonhalmiak, hanem azok a kistérségi polgárok is, akik (szép számmal) szintén eljöttek meghallgatni őt. A professzor úr előadásáról a következő számban írunk!

Zárszóul idézek a meghívó szövegéből:

Nem vitathatók a természeti törvényeknek, a genetikai, kulturális kódoltságunknak az életünkre gyakorolt hatásai. Viszont csak akkor nyílik meg a lehetőség életünk, sorsunk értelmes alakítására, ha megismerjük és kézben tudjuk tartani a tudatunkat és a cselekedeteinket formáló erőket. Ennek hiányában nem tudjuk levetni terheinket, nem fogunk tudni szabadon gondolkodni, érezni és cselekedni. Jövőbeni helyzetünk, sorsunk a világban, saját és gyermekeink életminőségének alakítására lehetőségünk csak akkor nyílik, ha életenergiánkat ennek a fejlődésnek a szolgálatába állítjuk. Ha nem ezt tesszük, „békalevesként végezzük”.

Tisztelettel és szertettel várunk mindenkit a következő előadásra.

Mekota Ervin

Forrás: László Ervin és Vida Gábor írásai.